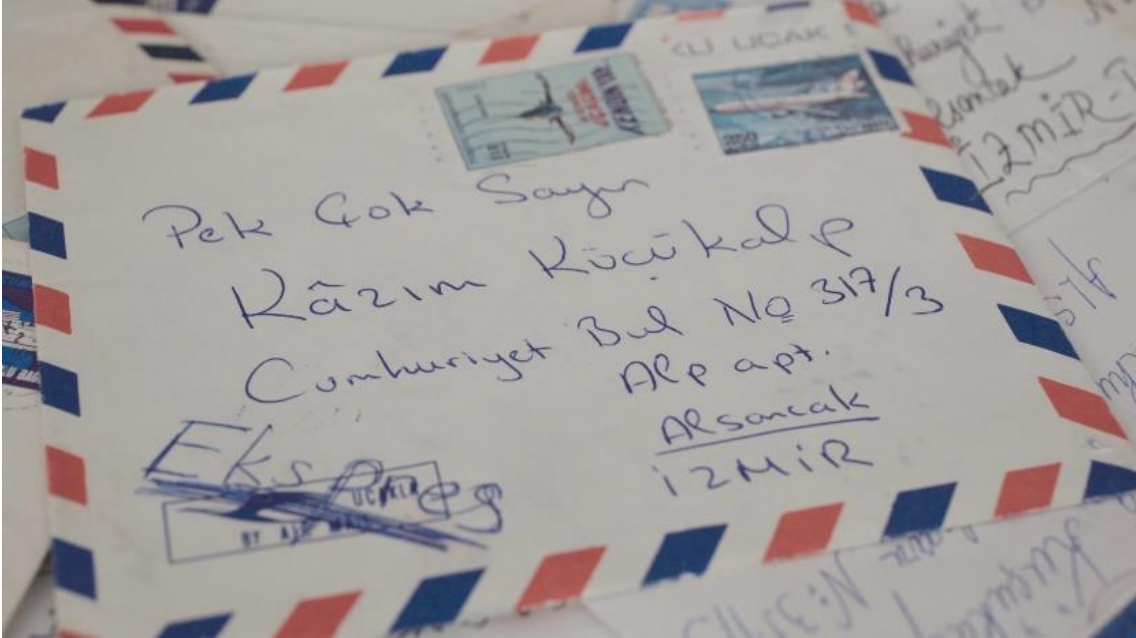

KAZIM: MEKTUPLARIN İZİNDE BİR BELGESEL

Söyleşi: Handan Erdil

Yönetmen **Dilek Kaya**¹ bitpazarında bulduğu mektupların izini sürerek mektupların merkezindeki **Kazım Küçükcalp**'in hikâyesini **Kazım** belgeseliyle² anlatıyor. 19 yaşında dağ tırmanışında hayatını kaybeden **Kazım**'ın kısacık yaşam öyküsü, mektuplardan yola çıkılarak ulaşılan aile üyeleri ve arkadaşlarının tanıklıklarıyla kurgulanıyor. Yönetmen bu kurguya kendisinin **Kazım**'ı keşfediş hikâyesini de ekleyerek iki öyküyü iç içe geçiriyor ve belgesel, bu yönüyle, bol karakterli tanıklık anlatılarından farklı bir yere oturuyor. Yönetmenin ve karakterin paralel giden öyküleriyle ilerleyen bu anlatı yapısı, sonunu daha en başından açık eden belgeseli ilgiyle izlettiriyor. Yönetmeni **Dilek Kaya** ile **Kazım** belgeselini ve belgeselin anlatısını nasıl kurduğunu konuştuk.

¹ Prof. Dr. Dilek Kaya, Yaşar Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü

² Belgeseli Vimeo'da izlemek mümkün. ([bağlantı](#))

HE: *Kazım'ın bize ulaşan hikâyesi bitpazarında bulduğunuz kimlik cüzdanı ve mektuplarla başlıyor. Mektuplardan yola çıkarak Kazım'ın ailesine, abisine ve yeğenine ulaşıyorsunuz. Sonrasında da sizin deyiminizle "bir sessizlik oluyor", keşif ve hikâye kesintiye uğruyor. Ardından ajandasındaki arkadaşlarına ulaşmanızla da hikâyenin akışı devam ediyor. Bütün bu akışın ya da keşfin neresinde başladınız belgesele? Bunu çekmeliyim ve Kazım'ın hikâyesini belgesel film yapmalıyım, dediğiniz an ne zaman veya hangi keşiften sonra?*

DK: Aslında mektupları ve kimlik cüzdanını bitpazarından alırken detaylı incelememiştim. Kimlik cüzdanını, eski plastik cüzdanlardan olduğu için ve üzerinde Hacettepe logosu olduğu için aldım. Mektup zarflarını sadece içleri dolu mu diye kontrol ettim. O sırada yetmişli yıllarda yazılmış olduklarını gördüm. Bu dönem Türkiye'de sinema üzerine akademik çalışmalarında da ilgilendiğim bir dönem. Ayrıca, bir dönemin gündelik hayatını ve hissiyatını sıradan insanların gözünden anlamak için eski mektupların önemli belgeler olduğunu düşünmüştümdür hep. Yani o malzemeyi o gün bitpazarından alırken, eski şeyler olmalarının dışında, ne aldığımı farkında bile değildim. Bütün bu malzemenin aslında birbiriyle ilişkili olduğunu ve hepsinin merkezinde, kimlik kartının sahibi **Kazım**'ın olduğunu mektupları okuyunca fark ettim. Ve o **Kazım**'ı, temsil ettiği gençliği, ona mektup yazan arkadaşlarını gerçekten sevdim. Meraklı, maceracı, hem zeki hem *yaramaz*, müzik düşkünü, çok yönlü, biraz da yitik bir gençlik... Gerçekten neden, nasıl bilmiyorum ama bu sevdiğim, yer yer hayran olduğum gencin ismini internete girdim. Ve 1974 tarihli bir mektupta bahsi geçen dağ tırmanışında ölmüş olabileceğinden şüphelendim. Teyit etmem uzun sürmedi. Gerçekten şok oldum, öfkelen dim, hazmedemedim; mektuplardaki o capcanlı, hayat dolu, güzel gencin 19 yaşında bu şekilde hayata veda etmesini kaldıramadım. Onun için bir şey yapmalıydım. Aklıma gelen, bütün bu karşılaşmayı ve **Kazım**'ı anlatan bir yazı yazmak oldu. Üniversitedeki arkadaşlarıma olanları anlatırken bu olayın herkesi çok etkilediğini, benimle aynı yoğun duyguyu yaşadıklarını gördüm. İşte o konuşmalar esnasında, yazı yazmaktan öte, **Kazım**'ı arayan ve ondan geriye kalanlarla onun hayatını yeniden kurmaya çalışan bir belgesel film yapmak fikri doğdu. Elimde bitpazarından aldıklarım dışında hiçbir şey yokken, heyecanlanmış bir grup arkadaşla ve eldeki imkânlarla süreç başladı.

HE: *Bu akışta iki hikâye birlikte ilerliyor. Hem Kazım'ın hikâyesini katman katman kuruyorsunuz hem de sizin Kazım'la ilişkiniz ve belgeseli yapış süreciniz ana hikâyeye iç içe geçiyor. Filmin yönetmeni olarak siz kendinizi hikâyeye dâhil etmeye nasıl karar verdiniz?*

DK: Belgeseli yapmaya karar verdiğimde beni bilinmezliklerle dolu bir arayış süreci bekliyordum. Filmin hem benim arayışımı (**Kazım**'ın peşinden çıktığım yolculuğu) anlatması hem de **Kazım**'ı anlatması en başında verdiğim bir karardı. Filmde bu iki hikâye iç içe geçecekti. Öncelikle, **Kazım**'ın abisini ve arkadaşlarını yani elimdeki mektupların sahiplerini arayacaktım. Ama onları bulabileceğimden, bulsam bile beni ve film fikrini nasıl karşılayacaklarından emin değildim. Nitekim daha en başlarda mektupların gönderildiği İzmir'deki adrese gittiğimde **Kazım**'ın yetmişlerde yaşadığı apartman hâlâ ayakta idi ama kimseyi bulamamıştım. Apartmanın altındaki dükkâna girdim, olaydan bahsettim ve **Kazım**'ı tanıyıp tanımadıklarını sordum. İçerdeki bir beyefendi **Kazım**'ın ortaokuldan arkadaşı olduğunu söyleyiverdi ve hızla bir şeyler anlatmaya başladı. Çok heyecanlanmıştım, bunları kameraya da anlatmak isteyip istemediğini sordum. Bazı kişisel -**Kazım**'la ilgisi olmayan- sebeplerden dolayı istemedi. Ayrıca, bana "Bunlar önemli kişiler değil ki niye bunların filmini yapmak istiyorsunuz?" diye sordu. Kendimce anlatmaya çalıştım ama ikna olmadı. Bence, belgesel bir dildir ve tarihsel olarak önemli addedilmişlerin dışında kalanların hikâyeleri de anlatılmalıdır. O gün yanımda bir kamera yoktu ama olsaydı ve karşımdaki kişi kabul etseydi aramızda geçen bu diyalogu da filme koymak isterdim. Sonuç olarak,

ne kadar devam edeceği bile belli olmayan bir yolculuğa çıkmıştım ve bu yolculuğun da kaydı tutulmalı, hikâyesi anlatılmalı diye düşündüm. Kafamı kurcalayan tek şey iç içe geçecek iki hikâyeyi dengeleme, **Kazım**'ın hikâyesinin önüne geçmeme, meselesiydi.

HE: *Öznel olarak aralarda izlediğimiz anlatımlarınız ikinci hikâyeyi oluştururken, aynı zamanda, bütünü oluşturan parçaları da bir araya getiren bir tutkal işlevi görüyor. Bu anlatımlar kurgusal bir tercih miydi?*

DK: Dediğim gibi filmde benim de olmam baştan verilmiş bir karardı. Ama bahsettiğiniz o araya giren öznel anlatılar kurgu aşamasında, hatta son anda ortaya çıktı, diyebilirim. Yollarda görünmem, insanlarla konuşurken görünmem çok sorun değildi ama hikâye anlatıcısı olarak o öznel ara anlatılarla kendimi bu kadar açık etme fikri çekimler yapılırken veya kurguya başlandığında yoktu. Üstelik, daha önce de söylediğim gibi, **Kazım**'ın önüne geçmekten de çok endişe duyuyordum. En baştan beri filmin kendini nasıl anlatacağı sorusu vardı tabii. Aklımdaki ilk fikir bir metin yazıp filmi kendi üst sesimle örmektir. Bunu denedik ama içime hiç sinmedi. Ne kadar dikkat etsem de -üst sesin doğasından da kaynaklı olarak- o seste sanki her şeyden emin, olan bitene yukarıdan bakan bir özne oluyordu. Metni direkt kameraya bakarak, konuşur gibi anlatsam mı, diye de düşündüm ama önceden yazılı bir metin olduğu sürece içime sinmeyeceğini, yaşadığım deneyimin duygusunu geçirmeyeceğini anladım. Tam anlamıyla kurguya geçtiğimizde elimizde bir sürü çekim vardı ama anlatının akabilmesi için, sizin de dediğiniz gibi, parçaları bir araya getirecek tutkal hâlâ eksikti. Ne yapmayacağımı biliyordum ama ne yapılabileceğinden hiç emin değildim. Bir gün şunu düşündüm: Filmde, **Kazım**'ı tanımış olanlar bana kendi yaşanmışlıklarının içinden **Kazım**'ı, birlikte yaşadıklarını ve ona ilişkin duygularını anlatıyorlardı. Sonuçta ben de hayatının belli bir noktasında, cismen olmasa da, **Kazım**'la tanışmış, onu yanıma alıp yolculuğa çıkmış biriydim. Bir şeyler yaşamıştım, bir şeyler hissetmiştim. Ben de diğerleri gibi yaşadıklarımı, tanıdığım **Kazım**'ı ve hissettiklerimi spontane bir çekimde anlatsam mı diye düşündüm. Süreci başından beri bilen yakın arkadaşım **Fulya Ertem**'den film ve **Kazım** hakkında benimle bir röportaj yapmasını istedim. Neler soracağı konusunda onu tamamen özgür bıraktım ve soruları önceden görmedim. Bir gün bir ağacın dibine oturduk ve konuşmaya başladık. Kamera da bu konuşmayı doğal akışıyla, hiç tekrar çekim yapmadan kaydetti. Bu röportajdan kesitleri filmin içeriğine ve akışına göre kurguda uygun yerlere yerleştirdik ve bu

anlatı yöntemi diğer alternatiflere göre daha fazla içime sindi. Gene de kişisel olarak filmde fazla yer kaplamanın endişesi içimde kaldı, diyebilirim ama film izleyiciyle buluştuğunda bu yöntemin seyirci tarafından da benimsendiğini gördüm. Onların deyişyle, film bu şekilde daha doğal ve samimi bir hava kazanmıştı.

HE: *Kazım, anlatıcısı bol bir belgesel: Jenerikte saydığım kadarıyla 30 katılımcısı var. Ailesinden, arkadaş çevresinden ve tırmandığı dağın çevre köylerinden katılımcılar bildikleri, tanıdıkları ya da sadece gördükleri Kazım'ı anlatıyor. Bütün bu kişilere ulaşmak ve çekimleri gerçekleştirmek ne kadar zamanda tamamlandı? Zorlu bir çekim süreci geçmiş olmalı.*

DK: Çekimler katılımcıların yaşadığı şehirlere paralel olarak İzmir, Ankara, İstanbul, Bodrum ve Artvin'de gerçekleştirildi. Bir yıl kadar çekimlerin tamamlanması, bir yıl da post-produksiyonu sürdü. Çok zor olmasa da çok heyecanlı ve yer yer stresli bir süreçti diyebilirim. Filmde **Kazım**'ı anlatan dört farklı gruptan insan var: Aileden abisi ve yeğeni; Ankara Fen Lisesi'nden arkadaşları; yetmişli yıllarda dağcılığa gönül vermiş olup **Kazım**'ın hayatını kaybettiği Altıparmaklar çıkışına katılmış olan gençler ve Altıparmak (Barhal) köyünün bugünkü sakinleri. Bunlar, birbirinden bağımsız gruplardı ve **Kazım**'ın hayatının farklı boyutlarına tanıklık etmişleri. Her biri yapbozun bir parçasıydı da diyebilirim: Her gruptan bir kişiye ulaştınca diğerlerine de ulaşabildim bir şekilde ama bu bir anda olmadı, dediğim gibi. Örneğin: Diğer röportaj çekimlerini bitirip

en son Artvin için yola çıktığımızda orada konuşacak birilerini bulup bulamayacağımızdan pek emin değildik. **Kazım**'ı yetmişlerde tanımış olan, hatta düştüğü yerden kurtarma operasyonuna katılmış olan köylülere rastlamamız ve olayın köyde hâlâ hatırlanıyor olması müthiş sürprizdi bizim için. Köylüler içtenlikle karşıladılar bizi. Kadınlara ulaşmak biraz zor olsa da Barhal köyü sakinleriyle hiç zorlanmadık, diyebilirim. Dağa ne kadar çıkabileceğimizden, daha önce bir dağcıdan edindiğimiz fotoğraflardaki yerleri bulup bulamayacağımızdan emin değildik. O konuda da eskiden, turist dağcı gruplarına rehberlik yapmış ve bölgeyi iyi bilen **Mevlüt [Delioğlu]** Amca'ya rastlamamız büyük şans oldu. **Kazım**'ın ailesinden hayatta kalan tek kişi olan abisi, mektupları yazan Ankara Fen Liseli arkadaşları ve **Kazım**'a eşlik etmiş olan dağcılarla ilgili olarak en zorlu mesele ise onlarla ilk temasa geçtiğimde ne diyeceğim ve beni ciddiye alıp almayacaklarıydı. **Kazım**'ın ölümünden kırk yıl sonra bitpazarında mektuplar bulduğunu söyleyen bir yabancı tarafından aranıyorlardı sonuçta. Bu konudaki tereddüdüm, çekinikliğim, heyecanım -filmde de yer verdiğim- Abi'yle yaptığım ilk telefon konuşması kaydından da anlaşılıyordur, sanırım. Neyse ki, temas kurduğum herkes **Kazım**'ı çok sevmiştii, bu acayip karşılaşma onları da heyecanlandırmıştı ve geç de olsa **Kazım** için bir şey yapmak istiyorlardı. Zaman içinde ilk temasları kurup görüşme çekimleri için randevulaştıktan sonra süreç kolay ilerledi, diyebilirim. Çekimleri de doğal bir akış içerisinde, teknik bir sorun çıkmadıkça tekrar çekim yapmadan gerçekleştirdik. Kameranın arkasında değil, onlarla birlikte önünde olmamın katılımcılara rahatlık sağladığını, daha samimi olabildiklerini gördüm. Tabii, aynı sebeple, ne çekildiğini göremiyor olmam bir dezavantaj olarak düşünülebilir. Ama, sonuçta, görsel sezilerine ve teknik becerilerine güvendiğim arkadaşlarımla elindeydi kameralar ve bu filmin biraz da kurguda ortaya çıkacağını en baştan biliyordum.

HE: Başka bir zorluk da çekimleri tamamladıktan sonra başlıyor tabii. Bu kadar çok parçayı bir araya getirip güçlü bir anlatı kuruyorsunuz ve biz sonunu bildiğimiz bir hikâyeyi ilgiyle ve merakla izliyoruz. Biraz da, en zor ve kritik kararların alındığı bu kurgu sürecini konuşalım mı?

DK: En çileli kısım... Belgesel yapmak senaryolu film çekmeye benzemiyor. Hele de parçaları süreç içinde ortaya çıkacak, hem anlatılanın hem anlatanın hikâyesi olacak böyle bir belgeselin baştan net bir senaryosu olamayacağından (ya da ben bunu tercih etmediğimden) sihir kurguya kalıyor. Filmin İzmir'de bitpazarında

başlayıp Artvin’de dağda biteceğine çekimlerden çok önce karar vermiştim ama, bırakın senaryoyu, elimde iyi yapılandırılmış bir hikâye akışı bile yoktu. Mektupların içeriklerine ve ön araştırmama göre bir yol haritam vardı. Duraklar belliydi ama her durakta karşılaştığım insanların anlatacakları ne olacağını belirleyecekti. Araştırmam ve, özellikle, röportaj çekimleri ilerledikçe yani hikâyenin detaylarını öğrendikçe bir hikâye akışı oluşturmaya çalıştım. Röportajların hepsinin deşifresi yapıldı ve ben ilk önce bu röportajlardaki temalara göre kâğıt üstünde kaba bir kurgu yaptım. Bunlar esas kurguda kullanabileceğimiz parçalar olacaktı. Birkaç öğrenci arkadaşımız kâğıt üstünde yaptığım kurgu parçalarına göre röportaj çekimlerini kesti. Tabii, bu, akan bir hikâye oluşturmak için yeterli değildi. Başlangıçta filmin kurgusunu ben yapmayacaktım ancak hikâyenin her detayını bilmeme ve iki yıl bu filmi hayatımın merkezine koymuş olmama rağmen hikâyeyi toparlamakta zorlanırken kurgucu arkadaşımın bunu beklemenin yanlış olduğuna kanaat getirdim ve kurgu işini üstlendim. Yoğun bir çalışmayla, her çekimi tekrar izleyerek, tekrar keserek, akışta çok defa değişiklikler yaparak, ek görseller bularak, biraz da deneye-yanıla kaba bir kurgu oluşturdum. Bu kurgu hatırladığım kadarıyla üç saatin üzerindeydi. Nelerden vazgeçebilirim, hangi kısımları karakterin gelişimi ya da olay akışının ilerleyişi açısından işlevsiz gibi sorularla bu kurgu üzerinden daha sonra defalarca gittim. Filmin ritmi, duygusal aksı üzerine kafa yordum. Bu arada, daha önce bahsettiğim, parçaları yapıştırarak tutkalı da bulmuştuk. Sonuçta, epey sancılı da olsa, 100 dakika civarında akan bir kurgu çıkarmayı becerebildim. Profesyonel kurgucu arkadaşım **Aziz Günhan İmamoğlu** bu kurguyu daha da ince hale getirdi ve filme 85 dakikalık son halini verdik. Bu film gerçekten kurguda çıkan bir film oldu, diyebilirim. Bu arada, **Kazım**’ın ölmüş olduğunu sona saklamayı düşünmedim değil ama bu ölüm beni ve bu filmi motive eden esas unsurdu. Film hem **Kazım**’ın hem benim hikâyem, daha doğrusu onun peşinden çıktığım yolculuğun hikâyesi, olacağından ölümü sona saklarsam benim yolculuğum motivasyonsuz kalıyordu. Bu durumda izleyicinin benimle kalması zor olabilir, diye düşündüm ve **Kazım**’ın ölmüş olduğunu baştan vermeye karar verdim. En başta bu ölümü kabullenemeyip **Kazım**’ı tamamen ölmekten yani unutulmaktan kurtarma isteğim üzerinden izleyicinin benle özdeşleşmesini, en azından empati kurmasını, benimle yolculuğa çıkmasını ve yol ilerledikçe yitik **Kazım**’ı, bir dönemin gençliğini ve Türkiye’sini tanımasını veya hatırlamasını istedim.

HE: *Kazım'ı tanıyan, onunla ilişkide olan herkes bu belgesel aracılığıyla 40 yıl sonra tekrar hatırlama, hatta bir yüzleşme deneyimi yaşıyor. Arkadaşları bu deneyimi -Kazım'ı da tarif ettikleri gibi- bir coşkuyla karşılarken Ailede yani abisinde sanki daha donuk bir karşılama hissediliyor. Bunun sebebinin, Kazım'ın kaybından ailenin ve abinin daha fazla etkilenerek bu kaybın travmasıyla daha uzun süre baş etmek zorunda kalmış olmalarından kaynaklandığını düşündüm.*

DK: **Kazım**'ın ölümü tüm aile için büyük bir yıkım oluyor. Anne yanıyor ve adeta abiyi de yakıyor. Abi o süreçte annesiyle ilgilenmekten, neredeyse **Kazım**'ın yasını tutacak fırsat bile bulamıyor. Üstelik kendi hayatı da altüst oluyor. Abi kendine bir hayat kurmaya çalışan yirmili yaşların ortasında bir genç o yıllarda. Annesinin ısrarıyla nişanlısından ayrılıyor. Anne, doktorların önerisiyle, ruh sağlığı için başka biriyle evlenip çocuk yapıyor. Çocuğun bir adı da **Kazım** konuyor. **Kazım**'ın ve annenin ağırlığı abinin tüm hayatına sinmiş gibi. Evliliğini de sürdüremiyor ve sonuçta bugün tek başına, evlenmeden önce annesinin yaşadığı evde yaşıyor. Filmde de kısmen görülen o ev zamanda donmuş sanki. Duvarda, annenin altında uyuduğu, **Kazım**'ın büyük fotoğrafı asılı hâlâ. **Kazım**'a 1974'te alınan müzik dolabı sanki **Kazım**'ın ölümünden sonra bir daha hiç açılmamış gibi, öylece duruyor. **Kazım**'ın plakları, müzik bantları kırk küsur yıl önce bırakıldığı gibi kalmış gibi. Abi için, geçmiş, ağır bir travma ve **Kazım** boğazında bir düğüm bence. Oralara dönmekten çekinmesi çok anlaşılır bir durum. Üstelik, acıyı ve sevinci yaşamamanın pek çok farklı biçimi var. Onun yaşadıklarını ne anlayabiliriz ne de yargılayabiliriz.

HE: *Sizin filminizin karakteriyle, Kazım'la kurduğunuz ilişki filmde yoğun olarak hissediliyor. Bir belgeselci refleksiyile başlamış gibi görünen toplama, biriktirme veya keşfetme merakı zamanla duygusal ve güçlü bir bağa dönüşüyor. Hatta Kazım'ı beyaz bir otobüste beyaz gömleli bir halde rüyanızda görüyorsunuz. Hiç tanışmadığınız bir kişiyle kurduğunuz bu bağ siz nasıl anlamlandırılıyorsunuz?*

DK: Gördüğüm rüyanın sebebi **Kazım**'ın en azından 8 mm bir film görüntüsünü bulmayı çok isteyip de bulamamam olabilir. Onu fotoğrafların dışında canlı olarak görmeyi ve göstermeyi çok isterdim gerçekten. Onu canlı gördüğüm rüya bu arzunun dışavurumuydu belki de. **Kazım** daha mektuplarda beni yakalamıştı. Aramızda 18 yaş olsa da kendi gençliğimden şeyler görmüştüm onda. İkimiz de yatılı okumuştuk, arkadaşlarla büyümüştük, basket oynamıştık, müziği seviyorduk, dağa gitmiştik... O, bunları yetmişlerde -benim gençliğimdekinden daha yoksun yıllarda- yapabiliyordu. Onu bulan o acayip ölüm gerçekten öfkelenirdi beni. Mutlaka, sembolik de olsa, onu geri getirmek için bir şey yapmalıydım. Belki bu, kendim için de, eksik yaşadıklarım için de bir şey yapmaktı. Ayrıca, **Kazım**'ın hikâyesiyle bir dönemin gençliğini ve hikâyesini de kısmen anlatabileceğimi düşündüm ki o dönem benim de yakınlık duyduğum, yitmiş bir dönemdi. **Kazım**'ın arkadaşlarıyla tanıştıkça; kişiliğini, yaşadıklarını öğrendikçe; filmin içine gömüldükçe duygusal bağ daha da kuvvetlendi. Hatta acaba ben daha önce dağdan düşerek öldüm mü, diye düşündüğüm oldu açıkçası. Sonuçta hikâye bir belgesel olarak insanlara ulaştı ama benim için belgeselden öte bir şey. Ben bir

daha hayatımda tekrarı olmayacağını bildiğim özel bir deneyim yaşadım. Bu filmi yaptım diye kendimi belgesel yönetmeni olarak da görmüyorum. Bununla birlikte belgeselin bir amaç değil, araç olması gerektiğine inanıyorum. Bir konuyla kişisel bağ kurabilmeyi, konu hakkında tutkulu olmayı önemsiyorum. Ayrıca, klasik belgesel konvansiyonlarını kıran belgesel anlatıları daha ilgimi çekiyor. Hiç inanmadığım bir nesnellik anlayışına dayalı, yönetmenin konuya ve karakterlere mesafeli durması gerektiği düşüncesi ilgimi çekmiyor. Tam tersi, benim için belgesel ilgi duyduğum karakterlere ve konuya yakınlaşmak için bir araç olabilir ancak. Bu arada, hep *ötekinin* hikâyesini anlatma eğilimindeki geleneksel belgesellerden ziyade kamerayı kendine çeviren birinci şahıs belgeselleri de çok sevdiğimi eklemek isterim.

HE: *Filmde Kazım'ın müzik merakından epey bahsediliyor ve Kazım'ın özellikle zamanının rock müziğini yakından takip ettiğini görüyoruz. Filmin müziklerini neye göre belirlediniz?*

DK: Müzik bazı geçiş kolajlarına ya da sekanslarına eşlik ediyor. Aslında en başından beri bu kısımlarda, **Janis Joplin** ve **Wishbone Ash** başta olmak üzere, **Kazım**'ın dinlediği müzikleri kullanmak istiyordum. Ancak, telif ücreti her biri için 1000 dolar kadar çıkınca bunlardan vazgeçmek zorunda kaldım. Bu durumda belki hiç müzik kullanmayabilirdim ama müziğe bu kadar önem veren **Kazım**'ın filminde müzik olmalı, diye düşündüm. Epey bir inceleme yaptıktan sonra ilgili sekansların ruhuna uygun bulduğum ve internet üzerinden çok daha ekonomik bir ücrete satın aldığım **Håkan Eriksson**'ın birkaç eserinde karar kıldım. Fakat filmin **Janis Joplin**'in *Mercedes Benz* şarkısıyla bitmesi önemliydi benim için çünkü bu şarkı sabahları yatakhane **Kazım**'ın, arkadaşlarını uyandırmak için hoparlöre verdiği şarkıydı. **Kazım**'ın, arkadaşlarını **Janis Joplin**'le uyandırdığı filmin bir yerinde geçiyor. Film karardığında, karanlıkta bu şarkı çalsın ve jenerik geçerken de devam etsin istiyordum. Bu, bir nevi, **Kazım**'a “Uyan!” demekti benim için. Şarkıyı olduğu gibi kullanmamın imkânsız olduğu ortaya çıkınca, en azından birkaç dizesini ben mırıldanabilirim, diye düşündüm ve öyle yaptım. Şarkıya başlayıp yarım bırakıyorum ve sessizlik eşliğinde jenerik akıyor. Niyetimin filmde hiç anlaşılmadığından eminim ama bu çok da önemli değil. Filmin anlamından bir şey eksiltmiyor. Ankara'daki bir gösterimden sonra bir izleyici, söylediğim şarkının kesilişiyle **Kazım**'ın hayatının aninden kesilişi arasında ilişki kurduğunu ve bu fikri çok sevdiğini, belirtmişti. Aslında fikrim bu değildi ama çok güzel bir yorumdu benim için.

HE: *Belgeselde de söylediğiniz gibi: “Hepimizi çok güzel bir yolculuğa çıkardı Kazım.” Bu yolculuğu Kazım’ı tanıyanların nasıl deneyimlediğini gözlemlene imkânınız oldu mu? Film tamamlandıktan sonra, gösterimlerde abi, yeğen ve arkadaşlarıyla bir araya gelebildiniz mi?*

DK: Filmin İzmir’de Yaşar Üniversitesi’nde gerçekleşen galasına **Kazım**’ın İzmir’de yaşayan abisi, İstanbul’da yaşayan yeğeni ve Ankara’dan lise arkadaşları da katıldı. Onları sahneye davet ettiğimizde -filmde *donuk* bulduğumuz- abisi, herkes tarafından fark edilir şekilde ağlıyordu. Yeğeni “Ben sayenizde amcamı tanıdım.” dedi ve o da çok duygulandı. Onlar da dâhil, **Kazım**’ı tanımış herkes bu hikâyeyi ve hikâyenin anlatımını sevdi. Onlardan gelen tepkilere ve yorumlara bakarak filmin onlar üzerinde terapötik bir etkisinin olduğunu söyleyebilirim. Sanki içlerinde kalmış bir şeyi sonunda dışarı çıkardılar, boğazlarındaki düğümü çözdüler ve rahatladılar. Filmde konuştuğumuz dağcılardan bazıları İstanbul gösterimlerine geldiler. İzmir gösterimine gelemeyen ve filmde olmayan başka arkadaşlarıyla da İstanbul ve Ankara gösterimlerinde buluştuk. Fen Liseliler bu hikâyeyi **Kazım**’ın ötesinde kendi hikâyeleri olarak benimsediler. Aynı şekilde, farklı dağcı grupları da bu filme sahip çıktı. Onlarla özel gösterimlerde de buluştuk. Filmi Altıparmak (Barhal) köyü meydanında köylülerle izleme hayalim vardı ama bir türlü gerçekleştiremedim. Onların ne düşündüğünü pek bilmiyorum. Çekimler sırasında pansiyonlarında konakladığımız ve filmde de yer alan genç **Ahmet Karahan**’la hâlâ diyalog içindeyiz. Onun sonuçtan memnun olduğunu biliyorum sadece. Bunların dışında, hiç tanımadığım bir sürü insandan filme ilişkin çok samimi mesajlar, güzel yorumlar aldım. Bu film pek çok kişiye iyi geldi diyebilirim.